МӘКТӘБ ВӘ ИСТЕ'ДАД

МУСАҺИБИМИЗ ФИЛОЛОКИЈА ЕЛМЛӘРИ ДОКТОРУ,
ПРОФЕССОР, ТӘНГИДЧИ НИЗАМӘДДИН ШӘМСИЗАДӘНИР

— Кечмиши шахсиҗәтләр дефәләрлә гејд едибләр ки, исте'дадын бүнөвәси ушаглыг вә јенијетмәлик илләринә дөјүлүр. Әдәбләр, бу бөвәнин мөһкәмлији һәрбијә чүмләдән вә мүәллимләрдә асылдыр. Бу фикрә сизин мүнасибәтинизи билмәк истәрдик.

— Уммумиҗәтлә, дүзкүн олан бу фикри мүтләгләшдирмәк олмаз. Чүнки сөһбәт исте'дад адлыған гејри-адәти бир анлајышдан чох вә дүрулмуҗдур. Онун хүсусијјәтләрини дөјүк һәвәслә оху-јурдуг. Бир дефә јумуммәктәб топлантысында о, мәни гүрәнмәјә өјрәтдиҗ вә бунуҗ дедиҗ: «Ј' него прекрасное будушее». Бүнунла дә мән ело бил чох ерким јенијетмәлик илләриндән ујаныб өјрәнмәјә башладым. Горибдир ки, бу, мәнә характер өвридиҗ. Сонралар һәмишә өзүндән дөјүнләрә, атаны-анаја, адамлара өјрәтдиҗ дурмага адәт етдим. Бу өз мәни вахтындан өввәл чох шөһрәтә наил олмага вадар етди. Өз јашым вар вә бу күн ушаглыгым, јарымчыг галмыш јенијетмәлијим үчүн дарыхырам.

— Бир исте'дадлы шахс нәмә формалашмағынында мүәллимләриндән кимләрин өмләјини хүсуси гејд едәрдинизә вә нә үчүн?

— Һәјатда илк мүәллимим атам Шәмсәддин олуб. О мәни һәмишә өзүнә таҗ-тыг билиб, бәзи дә олса, јүз дили өјрәдиб. Јадымдадыр, чочаман јүз дили мүәллимләр Шәрәназ ханыма өвләд өз кәлөр вә өбтидаи тәһсил алмыш анам Һәнифәдән сорушарды: «Сон бу ушаглары лансы методларла тәрбијәләјирсән?». Анам шәһәр сөрт вә сојуг адамдыр. Һамымыз атамдан јох, онан горхурдуг. Бир дефә расмдан «4» алмышдым (уммиҗәтлә, чөрәкдә, јарма вә расмдан хошум кәлмирди). Сөрт гышы күну иди. Анам балтаны вериб дејди: «Нет, һеч олмаса мешәдә одун дөгра, аларын! Бәрәкәтсиз! Јохса бөлә оғлумдан кәлә-чәкдә өчүнданы өлөчәксән».

Һаазыда Јенинканд кәндиндә јашајан дулусчу дајым Сөфәр сүфрәјә отурад кими суал вериди: «Бачыоғлу, де көрүм, аллаһын сөзүнә нә дејир?» Зарафатчы дајым арвады Гызтаман ганымын арасына кириди: «Өши, гој ушаг өјрәнсин јесин, күнаһ еләмәди ки, сәнин јанына кәлиб».

Сөнәдләримә университетә вермәк үчүн Бакыја кәләндә Губа базарында дајымла өз-өзүмдүм. Јолдан кечәнләр мәнә хејир-дуа верәчәк. Чүнки вереситетә кетмәк истәдијими билдирәндә дедиләр: «Бачыоғлу, бишы кирмәјән јерә бәдәнимә салма. Кет, бир тәк никума кир, сәнәт јериә кет, атана көмәк елә». Бөрк сарсылдым. Кеврәнлијим јох олду. Дајымла бөлә бир мисал өјрәнмәк «Су, дашы ода көрә дешиҗр ки, су дашдан бөјүк дир. Она көрә дешиҗ ки, инадла бир јерә дамыр...». Бу күн дә һәмин принсип һәјатымын дөврәнә, мәним үсулумдур. Интиһанларда һагсызлыг көрәндә, аспирантурада тәзјинатым назир торфиндән тәсдиг едилмәјәндә, ики дефә намизәдлиҗ диссертасијасы јазмалы оланда, 31 јашында икән докторлуг ишим «достларым» тәрәфиндән бајкот едиләндә, аилә-мә 12 ил һәрәјининин јашанда, автомобил гәзасына дүшүб ағыр чәрәнлиҗә стоулуна кәдәндә бу принсип мәнә дајаг олуб. Бәзәнләрә, мәним илк мүәллимим сәнин оғлун мүәлиминдән өјрәнмәјә кәлиб ки, сән дашдан бөјүк дир. Ona көрә дешиҗ ки, инадла бир јерә дамыр...». Бу күн дә һәмин принсип һәјатымын дөврәнә, мәним үсулумдур. Интиһанларда һагсызлыг көрәндә, аспирантурада тәзјинатым назир торфиндән тәсдиг едилмәјәндә, ики дефә намизәдлиҗ диссертасијасы јазмалы оланда, 31 јашында икән докторлуг ишим «достларым» тәрәфиндән бајкот едиләндә, аилә-мә 12 ил һәрәјининин јашанда, автомобил гәзасына дүшүб ағыр чәрәнлиҗә стоулуна кәдәндә бу принсип мәнә дајаг олуб. Бәзәнләрә, мәним илк мүәллимим сәнин оғлун мүәлиминдән өјрәнмәјә кәлиб ки, сән дашдан бөјүк дир. Ona көрә дешиҗ ки, инадла бир јерә дамыр...». Бу күн дә һәмин принсип һәјатымын дөврәнә, мәним үсулумдур. Интиһанларда һагсызлыг көрәндә, аспирантурада тәзјинатым назир торфиндән тәсдиг едиләндә, ики дефә намизәдлиҗ диссертасијасы јазмалы оланда, 31 јашында икән докторлуг ишим «достларым» тәрәфиндән бајкот едиләндә, аилә-мә 12 ил һәрәјининин јашанда, автомобил гәзасына дүшүб ағыр чәрәнлиҗә стоулуна кәдәндә бу принсип мәнә дајаг олуб. Бәзәнләрә, мәним илк мүәллимим сәнин оғлун мүәлиминдән өјрәнмәјә кәлиб ки, сән дашдан бөјүк дир. Ona көрә дешиҗ ки, инадла бир јерә дамыр...».

— Мүәллимләрин һаиләләрә вә габилијјәтләрә илә јадымда галмыш принсипләрдән, мәдәниҗјәт вә јарадыҗылыг мүнитиндән узаг бир дағ кәндиндә — Губа рајонунун Испик кәндиндә дөгулуб бөјүмүсүнүз. Орта мәктәбдә илк дәрәсләрә ушаглыг вә өјрәнмәк дөврүнүзә тәсадүф едирмисиниз?

— Чөмн бирчә фәрәнә факты хатырлајырам. Сөфә етмирәм, VII синифдә өјрәнирдим. Маариф Назирлијинин «Азәрбајчан пионери» гәзетинин кечирдији әдәбијат јарышмасында әлимдән алмоу вә ајдын гарышды бирбирә. Мән дә мәшһур «Дәниз» әсәрини гаг јарар» мәсәли јаз тәсәлли тәпдим.

— Мә'лумдур ки, һәр бир исте'дадлы шахсин өзүнәмәхсус һарактери олур. Сизчә, онлар бу характерини нә вә нә шакирд јолдашларындан өјрәнирсиниз?

— Тәвазәкарлығы исте'дадлы адам үчүн психолоҗи чәкмәк һеч едирәм. Умумән тәвазәкарлығда сахтәлиг елементи вар. Ичәсинә, тәвазәкарлығдан узаг олса да, өзүмдә бир чох мәнфи характерк чәкинин билдирмәк истәрдим.

Угурсузлуғлармы мәчлис гуруб гејд етмәјә хошланыр. Бәлкә дә, бәзи адамлар мәнә бу сөзләрә өфләнмәсин дејә, бу мәнфи характери өјрәнмәјә чалышмагдыр. Биздә адәтән белә олуб. Налбуки јахшы мүәллим коллективин исте'дадлы шакирдләр үчүн јарадыҗы мараг чалышмагдыр. Биздә адәтән белә олуб. Налбуки јахшы мүәллим коллективин исте'дадлы шакирдләр үчүн јарадыҗы мараг чалышмагдыр. Биз